

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТУДІЇ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність

29 «Міжнародні відносини»

291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітній рівень
Освітня програма

перший (бакалаврський)

Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**вибіркова
українська**

Завідувач кафедри філософії та політології

Олег КУЗЬ

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Кузь О. М., д.ф.н., проф. кафедри філософії та політології,
Потоцька Ю.І., к.ф.н., доц. кафедри філософії та політології,
Коннова Н.О. ст. викл. кафедри філософії та політології

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

"Європейські студії" є вибірковою навчальною дисципліною циклу соціально-гуманітарної підготовки студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня.

Актуальність вивчення дисципліни «Європейські студії» обумовлена важливою роллю європейських країн у міжнародних відносинах, світовим значенням європейської культури та системи європейських цінностей, визначенням власної європейської ідентичності Україною та її прагненням до подальшої інтеграції до європейського співтовариства.

Об'єктом навчальної дисципліни є Європа як соціально-культурна цілісність.

Предмет навчальної дисципліни – особливості розвитку Європи у регіональному та глобальному контексті.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів компетентностей щодо аналізу особливостей та етапів розвитку європейської цивілізації у регіональному та глобальному контексті, визначення духовно-ціннісного змісту європейської культури, осмислення європейського вектору розвитку України.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Країнознавство	Міжнародні культурні відносини
Філософія	Міжнародні відносини та світова політика
Теорія та історія європейської інтеграції	Регіоналізм в сучасних міжнародних відносинах

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність працювати в міжнародному контексті.	Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.	Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях
Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути	

Програма навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. Європа як соціально-культурна цілісність

Тема 1. «Європа»: географічний, культурний, політичний зміст

1.1. Проблема визначення меж Європи

Походження слова «Європа». Географічні межі Європи. Культурний та політичний зміст поняття «Європа».

1.2. Європа як цивілізація

Цивілізаційний підхід до розуміння історичного процесу. Європейська цивілізація та етапи її розвитку. Поняття про кризу європейської цивілізації в соціально-філософській думці.

1.3. Формування європейської ідентичності

Проблема формування європейської ідентичності та утворення загальноєвропейського культурного простору. Європоцентризм. Ідеї пан-європеїзму XIX – початку XX ст. (Дж. Мадзіні, В. Гюго, Р. Куденхове-Калергі та ін.). Поняття про європейські цінності.

Тема 2. Регіони Європи

2.1. Субрегіональна структура Європи

Європа у контексті регіоналістики. Основні підходи до визначення субрегіональної структури Європи.

2.2. Сучасні держави та регіони Європи.

Держава і регіон. Субрегіони та макрорегіони. Трансграничні регіони. Культурно-історичні регіони Європи. Сепаратистські рухи у країнах Європи.

2.3. Західна та Східна Європа

Західна та Східна Європа як географічні регіони. Політичні та соціокультурні особливості регіонів. Вплив історичних чинників на визначення понять Західної та Східної Європи. Вплив Візантійської та Османської імперій на розвиток східноєвропейських країн.

Формування «Східного (соціалістичного) блоку» після Другої світової війни та його розпад.

Тема 3. Антична спадщина як чинник розвитку Європи

3.1. Особливості розвитку античної цивілізації

Цивілізація античної Греції та Риму. Еллінський та варварський світ. Зародження християнства як світової релігії. Вплив античної цивілізації на розвиток Європи.

3.2. Духовний світ античності

Особливості та історичне значення античної культури. «Від міфа до логосу»: становлення античної філософії.

Головні надбання античної філософської думки. Ідеї космополітизму (погляди кініків

та стоїків) та їхнє значення.

3.3. Антична спадщина й європейський гуманізм

Осмислення античної культури за часів Відродження. Ідеал людини античності та Ренесансу. Калокагатія. Пайдейя. Освіта у системі гуманістичних цінностей. Людина як ціль та вища цінність буття.

3.4. Міжкультурний діалог античності та сучасності

Звертання до античної спадщини у сучасній культурі. Вплив античної міфології на філософію та художню культуру модерної та постмодерної доби.

Тема 4. Релігійний чинник розвитку Європи

4.1. Значення християнства для розвитку середньовічного суспільства. Особливості цивілізації середньовічного Заходу. Роль церкви у суспільно політичному та культурному житті.

Ідеал християнської єдності. Об'єднавчі проекти середньовіччя (П. Дюбуа, Данте Аліг'єрі, Георг Подебрад, Максимільєн де Бетюн герцог де Сюллі).

4.2. Секуляризація у Європі

Поняття про секуляризацію суспільства. Криза релігійно-політичного традиціоналізму в Європі. Наукова революція XVII ст. Раціоналізація і модернізація суспільного життя. Розвиток світського компонента культури.

Антиклерикалізм та атеїзм. Революційні події у світі у XIX – першої половини XX ст. Процес відділення церкви від державних структур. Принцип свободи совісті.

4.3. Поняття про постсекулярний світ.

Завершення проекту секуляризації. Постсекулярна стадія розвитку західного суспільства. Осмислення поняття «постсекулярне» (після-секулярне та/або анти-секулярне) у філософській думці. Концепція С. Хантінгтона щодо зростання ролі релігійного фактору в протистоянні цивілізацій. Концепція постсекуляризму Ю. Хабермаса.

4.4. Трансформація релігії у постсекулярному суспільстві

Неоязичництво. Розвиток квазі-релігій. Віртуалізація, «симуляція» релігії. Конструювання нових синкретичних вчень. «Нова духовність».

Проблема збереження традиційних релігійних форм.

Тема 5. Доля проекту Просвітництва

5.1. Просвітництво як інтелектуальна течія та соціальний проект

Культура доби Просвітництва (XVIII ст.). Просвітницька система цінностей. Ідейно-політична програма Просвітництва, її вплив на революційні події у Європі.

5.2. Пошук альтернатив проекту Просвітництва. Романтизм початку XIX ст. Ірраціоналістична думка другої половини XIX ст. Звертання до духовності Сходу.

5.3. Криза Європейської цивілізації. Перша світова війна та її наслідки. Соціалістичні революції. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Європи (СРСР, Італія, Німеччина, Іспанія тощо). Друга світова війна та її ітоги. Холодна війна.

Рефлексія кризи європейської цивілізації. «Занепад Європи» (О. Шпенглер). Дискусія про долю просвітницького проекту.

Тема 6. Процеси інтеграції та дезінтеграції у Європі другої половини XX – початку XXI ст.

6.1. Інтеграційні процеси в Європі після Другої світової війни

Інтеграція як спосіб подолання конфліктів у Європі. Дюріхська промова У. Черчилля (1946). Утворення Ради Європи. План Маршалла (1948).

Початок європейської економічної та воєнно-політичної інтеграції. Галузева (секторальна) інтеграція. Паризька угода (1951) та створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС) країнами «шістки».

Римські угоди 1957 р. і створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та Євроатому. Утворення Європарламенту як консультативного органу (1959).

Утворення Європейської Асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) країнами «зовнішньої сімки» (1960).

Брюссельський договір 1965 р. про інституційне злиття виконавчих органів ЄОВС, ЄЕС та Євроатома.

Утворення країнами «шістки» митного союзу (1968).

6.2. *Євроінтеграція у 70-80-ті рр. ХХ ст. Європесимізм.*

Проблеми розвитку економіки. Євроскептицизм.

Приєднання до Європейського співтовариства Великобританії, Ірландії, Данії (1973).

Запровадження Європейської валютної системи (ЄВС) (1979). Приєднання Греції до Європейського співтовариства (1981).

Інтеграційна діяльність ЕС та прагнення до утворення єдиного внутрішнього ринку (ЕВР) у сер. 80-х – на поч. 90-х рр. ХХ ст. «Біла книга» 1985 р. Шенгенська угода (1985).

Приєднання до Європейського співтовариства Іспанії та Португалії (1986).

6.3. *Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у Європі у 90-х рр. ХХ ст.*

Об'єднання Німеччини. Розпад СРСР та його наслідки. Розпад Югославії.

Маастрихтський договір і заснування Європейського Союзу (ЄС). Формування спільної зовнішньої політики та політики безпеки країн-членів. Утворення економічного і валютного союзу (ЕВС). Вхід до ЄС Фінляндії, Австрії, Швеції (1995).

6.4. *Кризові явища у розвитку ЄС*

Конституція Європейського Союзу (2004) та проблема її ратифікації. Лісабонський договір 2009 р., його значення для подальшого розвитку ЄС.

Особливості розширення ЄС у 2004–2013.

Європейська боргова криза. Антикризові заходи. Політичні наслідки кризи у Єврозоні.

Початок міграційної кризи 2015 року та її розвиток.

«Брексит». Референдум 23 червня 2016 року щодо членства Великобританії в ЄС. та процес реалізації його рішення. Вихід Великобританії з ЄС (2020).

Моделі диференційної інтеграції. «Гнучка Європа».

Тема 7. Європа у контексті глобалізації

7.1. *Головні аспекти глобалізації*

Глобалізація як багатоаспектний процес. Глобалізація, вестернізація, американізація. Європейська інтеграція та глобалізація.

Культурна глобалізація. Мультикультуралізм. Феномен етноренесансу.

Європейська Хартія регіональних мов і мов меншин (1992), Рамкова конвенція про захист національних меншин (1995). Мультилінгвізм в освітній політиці ЄС.

7.2. *Антиглобалізм у Європі*

Основні засади та теоретичні витоки європейського антиглобалізму. Діяльність антиглобалістських організацій у Європі. Дискусії про кризу сучасного антиглобалізму.

7.3. *Головні протиріччя у трансатлантичних відносинах*

Еволюція відносин США із країнами Західної Європи після Другої світової війни. Блок НАТО та проблема його розширення.

Американсько-європейські стосунки під час Югославської кризи.

Військова присутність США у Європі. Політика ЄС у сфері безпеки.

Тема 8. Європейський вимір історії України

8.1. Розвиток українських земель у контексті європейської історії.

Київська Русь – середньовічна європейська держава.

Українські землі у складі європейських держав. Роль українських еліт у формуванні Речі Посполитої.

8.2. Усвідомлення європейського вибору в українській суспільній думці.

Порубіжний характер української культури Нового часу. Ідеї Просвітництва в Україні.

Затвердження європейського вибору в суспільній думці початку ХХ ст. А. Шептицький. В. Липинський. М. Хвильовий.

8.3. Євроінтеграція у новітній період історії України

Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994). Декларування Україною пріоритетності європейського вектору інтеграції. Багатовекторність зовнішньої політики України. План дій Україна – ЄС (2005) і його реалізація.

Переговори між Україною та ЄС щодо укладення Угоди про асоціацію (2007–2011). Зрив підписання Угоди, революційні події в Україні 2013–2014 рр.

Підписання «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони» 2014 р. Проблеми ратифікації угоди.

Підписання угоди про безвізовий режим України з ЄС 17 травня 2017 року.

Конституційне закріплення євроінтеграційного курсу як стратегії зовнішньої політики України.

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни "Європейські студії" використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, роботу в малих групах тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену згідно з графіком навчального процесу (максимальний бал, який можна отримати на екзамені, – 40; мінімальний бал, що дозволяє успішно скласти екзамен, – 25).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

За роботу на лекційному занятті студент може отримати 0,5 бали (усього 6 балів за семестр) за умов коректного ведення конспекту.

На семінарських заняттях оцінюється участь студента в обговоренні питань семінарського заняття, усні доповіді, проводяться експрес-опитування та письмові контрольні роботи.

За участь в обговоренні питань семінарського заняття студент може отримати 0,5 балів (усього 6 балів за семестр), якщо він виявляє достатнє розуміння сутності проблем, що обговорюються.

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки доповіді за заданою тематикою здійснюється 3 рази за семестр на семінарських заняттях, усно. Максимальна оцінка за доповідь – 4 бали (усього 12 балів за семестр), її можна отримати, якщо доповідь має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять та категорій.

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення експрес-опитування здійснюється на семінарських заняттях – 4 рази за семестр, усно. За його допомогою викладач перевіряє засвоєння матеріалу, що пройдено на декількох попередніх заняттях. Максимальна оцінка – 4 (усього 16 балів за семестр).

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення письмової контрольної роботи (тестування) здійснюється на семінарському занятті 2 рази за семестр. Максимальна оцінка – 10 (усього 20 балів за семестр).

Позааудиторна самостійна робота студента (СРС) у межах навчальної дисципліни «Європейські студії» включає: опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань, про які викладач повідомляє студентів; пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку доповідей; перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт; систематизацію вивченого матеріалу для підготовки до семестрового екзамену. Результати СРС перевіряються та оцінюються під час аудиторного поточного контролю – усних опитувань, доповідей і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 4-х завдань (2 стереотипних, 1 діагностичне та 1 евристичне завдання), які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента та рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. «Європа»: географічний, культурний, політичний зміст	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	1.2. Проблема визначення меж Європи 1.2. Європа як цивілізація 1.3. Формування європейської ідентичності	участь у обговоренні питань семінарського заняття	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання про ідеї пан-європеїзму XIX – початку XX ст. (Дж. Мадзіні, В. Гюго, Р. Куденхове-Калергі та ін.).		
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 2. Регіони Європи	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	2.1. Субрегіональна структура Європи 2.2. Сучасні держави та регіони Європи. 2.3. Західна та Східна Європа	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	0,5 4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання про формування «Східного (соціалістичного) блоку» після		

		Другої світової війни та його розпад.		
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Антична спадщина як чинник розвитку Європи	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	3.1. Особливості розвитку античної цивілізації 3.2. Духовний світ античності 3.3. Антична спадщина й європейський гуманізм 3.4. Міжкультурний діалог античності та сучасності	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь	0,5 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання про ідеї космополітизму (погляди кініків та стоїків) та їхнє значення.		
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Релігійний чинник розвитку Європи	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	4.1. Значення християнства для розвитку середньовічного суспільства. 4.2. Секуляризація у Європі 4.3. Поняття про постсекулярний світ. 4.4. Трансформація релігії у постсекулярному суспільстві	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес-опитування	1 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання про сутність процесу секуляризації європейського суспільства		
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 5. Доля проекту Просвітництва	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	5.1. Просвітництво як інтелектуальна течія та соціальний проект 5.2. Пошук альтернатив проекту Просвітництва 5.3. Криза Європейської цивілізації	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь;	0,5 4

			контрольна робота	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка до контрольної роботи з тем 1–5		
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 6. Процеси інтеграції та дезінтеграції у Європі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.	робота на лекції	1,5
	Семінарське заняття	6.1. Інтеграційні процеси в Європі після Другої світової війни 6.2. Євроінтеграція у 70-80-ті рр. ХХ ст. Євросимізм. 6.3. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у Європі у 90-х рр. ХХ ст. 6.4. Кризові явища у розвитку ЄС	участь у обговоренні питань семінарського заняття; доповідь; експрес- опитування	1,5 4 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання про кризові явища у сучасному розвитку ЄС		
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 7. Європа у контексті глобалізації	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	7.1. Головні аспекти глобалізації 7.2. Антиглобалізм у Європі 7.3. Головні протиріччя у трансатлантичних відносинах	участь у обговоренні питань семінарського заняття; експрес- опитування	1 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питання про зміст процесу глобалізації		
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 8. Європейський вимір історії України	робота на лекції	0,5
	Семінарське заняття	8.1. Розвиток українських земель у контексті європейської історії. 8.2. Усвідомлення європейського вибору в українській суспільній	участь у обговоренні питань семінарського	0,5

	думці. 8.3. Євроінтеграція у новітній період історії України	заняття; контрольна робота	10
Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка до контрольної роботи з тем 6–8		
Іспит			40

Рекомендована література

Основна

1. Балух В. О. Історія античної цивілізації : підручник / В. О. Балух. – Чернівці : ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2007. – 658 с.
2. Борко Ю. «Европейская идея»: от утопии – к реальности / Ю. Борко // Заглядывая в XXI век: Европейский Союз и Содружество Независимых Государств. Москва : Интердиалект, 1998. – С. 15–51.
3. Буторина О. В. Европейская интеграция : учебник / О. В. Буторина, Т. М. Ершова, А. А. Дінкин и др. – Москва : Деловая литература, 2011. – 720 с.
4. Дейвіс Н. Європа. Історія / Н. Дейвіс. – Київ : Вид-тво Основи, 2012. – 1464 с.
5. Ле Гофф Ж. Цивілізація середньовікового Запада / Жак Ле Гофф. – Москва : Издательская группа Прогресс, Прогресс-Академия, 1992. – 376 с.
6. Помян К. Європа та її нації / К. Помян ; пер. з фр. Я. Кравця. – Львів : Каменяр, 2003. – 169 с.

Додаткова

7. Багаева А. В. Исторические модели регионализации и региональной интеграции / А. В. Багаева // Этносоциум и межнациональная культура. – 2016. – № 7 (97). – С. 93–103.
8. Єрмолаєв А. В. Європейський проект та Україна : монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парохонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. – Київ : НІСД, 2012. – 192 с.
9. Йосипенко С. Європа як філософська тема і політична проблема [Текст] / С. Йосипенко // Філософська думка. – 2010. – №1. – 2010 – С.76–88.
10. Липатов А. Европейская цивилизация как дифференцированная целостность (Запад и славяне) / А. Липатов // Мировая экономика и международные отношения . – 2007. – №6. – С. 14–20.
11. Орлов Б. "Европа с человеческим лицом" (Социокультурные аспекты европейской цивилизации) / Б. Орлов // Мировая экономика и международные отношения . – 2005. – №12. –С.67–75.
12. Потоцька Ю. І. Феномен етнічного ренесансу в контексті глобалізації / Ю. І. Потоцька // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: теорія культури і філософія науки. – 2017. – Вип. 57. – С. 40–44.
13. Смирнова Т. Основные тенденции развития европейской языковой политики и пути ее реализации / Т. Смирнова // Политическая лингвистика. – 2012. – № 2. – С. 153–157.
14. Шульга М. Критерії європейської ідентичності / М. Шульга // Політичний менеджмент. – № 2. – 2010. – С. 139–147.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

15. Європейська інтеграція : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / за заг. ред. проф. І.А.Грицяка та Д. І. Дзвінчука [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Posibnyk.pdf>.

16. Пархалина Т. Трансатлантические отношения: кризис или новый этап [Электронный ресурс] / Т. Пархалина. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/transatlanticheskie-otnosheniya-krizis-ili-novyy-etap/viewer>.

17. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Європейські студії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7032>.

18. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

19. Узланер Д. В каком смысле современный мир может быть назван постсекулярным [Электронный ресурс] / Д. Узланер. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/continent/2008/136/u20.html>.

20. Хабермас Ю. Против "воинствующего атеизма". "Постсекулярное" общество – что это такое? [Электронный ресурс] / Ю. Хабермас. – Режим доступа : <http://www.islam-portal.ru/communication/stat/100/1411/>.